

XX ст., тому її монографія є вагомим внеском до розробки проблем історії української фольклористики.

УДК 821.161.2.09“18”

Регуш Ю. С.,
кандидат філологічних наук,
Бердянський державний педагогічний університет

ШЕВЧЕНКОВІ СВІТИ

Рецензія на книгу Реви Л. Г. Тарас Григорович Шевченко : Людина, Поет, Пророк. Символ України : до 200-ліття від дня народження : збірник наукових статей (Київ : Фенікс, 2014. – 112 с.)

Починаючи з XIX століття, творчість видатного українського письменника Тараса Шевченка завжди була об'єктом ґрунтовного наукового та літературознавчого дослідження. Не зважаючи на те, що про митця написано тисячі статей, розвідок, оглядів та монографій, вивчення життєвого та творчого шляху митця актуальне і сьогодні. Яскравим прикладом цього є збірник наукових статей Л. Реви, який вийшов до 200-ліття від дня народження славетного Кобзаря.

Структура та зміст книги Л. Реви відповідає всім необхідним вимогам, які ставляться до наукових досліджень такого типу. Збірник містить передмову та вісім ґрунтовних наукових статей. У передмові належним чином обґрунтовано актуальність теми, її новаторство, окреслено коло проблем, що потребують розкриття у руслі визначеної тематики. Книга значуща як літературознавче дослідження та джерелознавча розвідка: у ній містяться відомості біографії Тараса Шевченка, аналіз його творчості та бібліографічних видань. У своїй праці Л. Рева проаналізувала маловідомі архівні джерела фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, які розкривають нові сторінки у дослідженні творчості письменника. Матеріали збірника свідчать про ретельне опрацювання дослідницею літературознавчих праць як українських, так і зарубіжних науковців.

У статті “Тарас Шевченко і Святе Письмо” Л. Рева аналізує поезію митця крізь призму християнської ідеї, образів та сюжетів Святого Письма, що мали вплив на творчість митця. Дослідниця спирається на праці таких науковців, як І. Огієнко, О. Кониський, Д. Чижевський, І. Власовський, які зверталися до вивчення означеної проблеми. У другій статті “Шевченко на Черкащині” авторка наголошує на важливості Батьківщини у долі поета. Незаперечною цінністю цієї розвідки є матеріал із фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, містить маловідомі спогади сучасників Тараса Шевченка про перебування митця на Черкащині у 1859 році.

Значущою є третя стаття збірника – “Тарас Шевченко та Микола Костомаров. Суспільно-політичні, естетичні та релігійні світогляди”. Дослідниця наголошує на спільності соціоісторичних, громадсько-політичних, економічних та літературних чинників, що впливали на формування творчої особистості обох письменників. Л. Рева подає відомості з життя Миколи Костомарова, вказує на

важливість постаті Тараса Шевченка у життєвому та творчому шляху Миколи Костомарова, аналізує спільні риси у творчості митців.

Наступна стаття, “Тарас Шевченко і Кримська війна 1853–1856 років”, окреслює соціально-економічний та політичний стан України у період Кримської війни. Дослідниця акцентує увагу на важливій темі “селянство і Кримська війна”, що побутувала у творчості тогочасних письменників та зокрема Тараса Шевченка.

У розвідці “Іван Стешенко проти Сергія Єфремова. Тарас Шевченко в критиці: за архівними джерелами Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського” Л. Рева аналізує праці двох відомих літературознавців, які були присвячені життю та творчому доробку видатного українського поета. Додатком до цієї статті є рецензія І. Стешенка на збірку С. Єфремова “Шевченко”, яка вийшла у 1914 році, і де І. Стешенко засуджує С. Єфремова за надмірне вихвалання та піднесення постаті Кобзаря. Певним недоліком цієї статті вважаємо відсутність власних висновків Л. Реви з приводу критичних зауважень І. Стешенка, висловлених у рецензії.

Заслуговує на увагу стаття “Чижевський Д. Т. Шевченко і Д. Штраус: із промови на Шевченковому святі Українського педагогічного інституту в Празі 1925 р.”, у якій дослідниця пропонує увазі читачів оригінал розвідки Д. Чижевського “Шевченко і Штраус: із промови на Шевченковому святі Українського педагогічного інституту в Празі 1925 р.” Цікавим видається фото рукописного фрагмента праці Д. Чижевського, яке Л. Рева подає наприкінці. У передостанній статті “Тарас Шевченко у родинному колі”, дослідниця оповідає про тісний зв'язок її власної родини із постаттю Тараса Шевченка. Авторка подає відомості з життя своєї бабусі, батька та матері, перелік праць, присвячених творчості Кобзаря, написаних родиною; змальовує своє перше знайомство з поезією видатного українця.

Найбільш ґрунтовною постає стаття “Бібліографічна історіографія Шевченкіани”, яка вміщує розгляд біографічних студій, бібліографії, довідкових видань (каталогів, літописів, словників та енциклопедій), присвячених Тарасу Шевченку. Як зазначає сама дослідниця, метою цієї студії є аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду в дослідженні життя та творчості поета. Л. Рева подає характеристику праць таких видатних літературознавців, як П. Куліш, М. Драгоманов, В. Маслов, О. Огоновський, І. Айзеншток, О. Білецький, Є. Кирилюк, М. Чалий, О. Кониський, С. Єфремов, В. Дорошенко, І. Огієнко, І. Дзюба, Г. Грабович, М. Новицький, М. Плевака та багато інших. Один із підрозділів статті, присвячений аналізу регіональних джерел про зв'язки Тараса Шевченка з тим чи іншим краєм. Також дослідниця простежує сучасний стан і перспективи подальших пошуків у окресленій тематиці.

Підводячи підсумок своєї праці, Л. Рева наголошує на необхідності фундаментального покажчика бібліографічних посібників про життєпис і творчість Тараса Шевченка.

Без сумніву, монографія Л. Реви “Тарас Григорович Шевченко: Людина, Поет, Пророк. Символ України: до 200-ліття від дня народження” варта уваги та схвальних відгуків, адже у праці цілісно розглянуто наріжні питання бібліографічної

історіографії Шевченкіани як напряму української літературної біографіки, простежено динаміку бібліографічних видань від початку дослідження творчості Тараса Шевченка до 200-річчя від дня його народження.

УДК 821.161.2.09“18”(049.32)

Харлан О. Д.,
доктор філологічних наук,
Бердянський державний педагогічний університет

ШЕВЧЕНКО НА УСІ ЧАСИ

Рецензія на посібник Ольги Куцевол “Вивчення життя і творчості Великого Кобзаря через художню рецепцію літературної шевченкіани” (Вінниця, 2013. – 256 с.)

2014 рік ЮНЕСКО визнало роком Тараса Шевченка, таким він став у нашій національній історії, у наповненому тривогами сьогоденні. Напевне, не випадково українці проходять цей складний період з іменем великого Поета, долаючи виклики долі, бо приклад його життя додає впевненості нашим переконанням, твердості рішенням, стійкості емоціям. Колись автор найдобріших “Мисливських усмішок” Остап Вишня сказав: “Тарас Шевченко! Досить було однієї людини, щоб урятувати цілу націю!” І нині Шевченко гуртує націю, допомагає їй вивірити дороговкази. Тому нам, українцям третього тисячоліття особливо важливо вдивитися в Кобзареве обличчя, осмислити кожне його слово, перепустити через думку й серце кожен рядок.

Допомогти в цій справі можуть відгуки інших письменників про Шевченка – художньо-біографічні твори, мемуари, епістолярій. Це сприяє, на нашу думку, “оживленню” біографії Кобзаря, сприйняттю його постаті не як забронзовілого класика, а як неповторної особистості зі своїми думками та переживаннями, які близькі й значущі українській генерації третього тисячоліття. З огляду на вищезазначене посібник професора Ольги Куцевол “Вивчення життя і творчості Великого Кобзаря через художню рецепцію літературної шевченкіани” дуже своєчасний та актуальний. Він має потрійну значущість: літературознавчу, оскільки поки що є небагато монографічних праць, присвячених розгляду постаті Шевченка через рецепцію художньої літератури; методичну, бо спрямований на забезпечення такої важливої складової літературної освіти, як формування в учнів уміння вести діалог з літературними творами письменників-класиків та наших сучасників; і по-третє, виховну, позаяк доторкнення до вершин його генія відіграє націєтворчу функцію.

О. Куцевол пропонує розглядати життєтворчість Кобзаря через призму художнього сприймання його співбратів по перу – інших письменників. Такий шлях висвітлення художньої інтерпретації постаті Шевченка як конкретного історичного образу в українській літературі накреслено в працях І. Булашенко “Т. Г. Шевченко в українській радянській художній літературі” (1962), Б. Мельничука “Випробування істиною: Проблема історичної та художньої правди в українському